

**Potencjalny skład gatunkowy awifauny i
chiropterofauny zasiedlającej budynku w
okresie niełęgowym w Szkole Podstawowej
nr 34 (ul. Ireny Kosmowskiej 3) w Lublinie
- wstępne wskazania harmonogramu prac i
wstępne sposoby kompensacji niszczenia
siedlisk lęgowych**

Wykonano na zlecenie **Gminy Lublin z siedzibą w Lublinie**
Plac Łokietka 1, 20-109 Lublin

Autor:

dr Grzegorz Grzywaczewski

Katedra Zoologii, Ekologii Zwierząt i Łowiectwa

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

ul. Akademicka 13

20-950 Lublin

tel. 698 864 099

e-mail: grzegorz.grzywaczewski@up.lublin.pl

Lublin, luty 2012 r.

I. WSTĘP

W Polsce - do końca 2011 roku (www.komisjafaunistyczna.pl – dostęp 29.02.2012 r.) – stwierdzono 450 gatunków ptaków, a większość z nich podlega ochronie gatunkowej – w tym wszystkie gatunki ptaków związane z budynkami. Poza tym, w Polsce stwierdzono występowanie 25 gatunków nietoperzy – wszystkie podlegają ochronie ścisłej (Rozporządzenie Ministra Środowiska 2011).

Kilka gatunków ptaków i nietoperzy zasiedlają budynki, w których rozmnażają się. Pierwotnie zasiedlały one, szczeliny i półki skalne, a od czasu rozwoju budownictwa – zwłaszcza murowanego – ptaki i nietoperze zasiedlają budynki.

W ostatnich 10-20 latach, zwiększyła się liczba remontowanych budynków, a funkcjonowanie dzikich populacji zwierząt tam występujących, jest ograniczane. Ze względu na to, że większość gatunków ptaków i nietoperzy które zasiedlają budynki to gatunki chronione, istnieje konieczność kompensacji utraty siedlisk lęgowych (Wylegała i inni 2008, 2009; Luniak 2010; Grzeniewski, Kowalski)

II. METODY

Inwentaryzację przeprowadzono w okresie 20-29.02.2012 roku w oparciu o kontrole poszczególnych budynków, a każdy z nich był opisywany pod kątem dostępności dla ptaków i nietoperzy. Opisywano i dokumentowano istniejące otwory, szczeliny, pęknięcia, nisze, pułki, itp., na poszczególnych częściach budynku, tj.: dach, stopodach, strych, ściany zewnętrzne. Poza tym odnotowywano występujące gatunki, oceniano liczebność potencjalnych gatunków oraz określano wstępną liczbę i rodzaj budek lęgowych dla poszczególnych zwierząt. Poza tym, wstępnie określono wskazania harmonogramu prac i wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych.

III. WYNIKI INWETARYZACJI

Szkoła Podstawowa nr 34, ul. Ireny Kosmowskiej 3, 20-815 Lublin

Inwentaryzacja została przeprowadzona na budynku szkoły (fot. 1) oraz sali gimnastycznej z budynkiem towarzyszącym. Tereny otaczające budynki szkoły to: osiedla boków mieszkalnych i osiedla domów jednorodzinnych. Niedaleko od szkoły znajdują się „Górki Czechowskie” – otwarty teren - potencjalne miejsce żerowania ptaków i nietoperzy.

Fot. 1. Wejście do Szkoły Podstawowej nr 34 w lutym w 2012 r. – na górze niezabezpieczone otwory wlotowe na stropodach

Dach. Na pokrytym papą dachu, istnieją kominy wentylacyjne, które nie są zabezpieczone kratkami. Liczba niezabezpieczonych otworów wentylacyjnych wynosi 121, w tym 116 w kominach murowanych (fot. 2) i 5 w kominach/wywietrznikach stalowych. Na dachu znajduje się niezasiedlona, budka lęgowa dla pójdzki. Potencjalne gatunki, które mogą się rozmnażać w kominach to: kawka, pójdzka, płomykówka.

Fot. 2. Niezabezpieczone otwory wlotowe do kominów wentylacyjnych

Stropodach. Stropodach jest drożny (fot. 3), a potencjalne lęgowe gatunki tak występujące to: pójdzka, płomykówka, jerzyk, nietoperze.

Fot. 3. Widok stropodachu - potencjalne miejsce rozmnażania ptaków i nietoperzy

Strych – brak.

Ściany zewnętrzne – otwory wentylacyjne na stropodach są drożne, przez co zwierzęta mogą się dostawać na stropodach i potencjalnie tam się rozmnażać. W ścianach północnych stwierdzono 4 drożne, niezabezpieczone kratkami otwory wentylacyjne. Poza tym, na poziomie stropodachu istnieją pęknięcia, które mogą być zasiedlane przez nietoperze. W ścianach południowych na poziomie stropodachu istnieją pęknięcia i szczeliny, które mogą być zasiedlane przez nietoperze. W ścianach zachodnich stwierdzono 1 drożny, niezabezpieczony kratkami otwór wentylacyjny, szczeliny przy rynnie oraz na poziomie stropodachu istnieją pęknięcia, które mogą być zasiedlane przez nietoperze. W ścianach wschodnich (fot. 4) stwierdzono 2 drożne, niezabezpieczone kratkami otwory wentylacyjne. Poza tym, na granicy ściana-dach stropodachu istnieją pęknięcia. Pęknięcia i szczeliny mogą być zasiedlane przez nietoperze.

Fot. 4. Widok otworów wlotowych na stropodach oraz otworu w kominie wentylacyjnym zasiedlonym przez kawki

Sala gimnastyczna. Na dachu istnieją 4 drożne kominy, które mogą być zasiedlone przez kawkę.

Stwierdzone gatunki podczas kontroli – kawka, kuna domowa.

Wstępna ocena liczebności potencjalnych gatunków lęgowych: kawka – 5-10 par, wróbel – 1-2 pary, jerzyk – 3-5 par, szpak – 1-2 pary, pójdzka – 1-2 pary, płomykówka – 1-2 pary, bogatka – 1-2 pary, kopciuszek – 1 para, nietoperze – kilka-kilkanaście osobników na stropodachu i w szczelinach ścian.

IV. Wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych

Ze względu na przygotowywaną inwestycję, dojdzie do zabezpieczania otworów wlotowych do miejsc lęgowych gatunków chronionych ptaków i nietoperzy. W ramach kompensacji utraty siedlisk lęgowych zwierząt chronionych, w trakcie prac dociepleniowych, wstępnie zaleca się wywieszenie budek lęgowych i miejsc schronienia. Wstępna ocena liczby budek lęgowych: kawka – 10 budek, wróbel – 2 budki, jerzyk – 5 budek, szpak – 1 budka, płomykówka – 1 budka, bogatka – 1 budka, nietoperze – 2 budki. Oszacowana liczba budek może się zmniejszyć o 20-30%, po weryfikacji liczebności ptaków i nietoperzy w sezonie lęgowym.

V. Wstępne wskazania harmonogramu prac

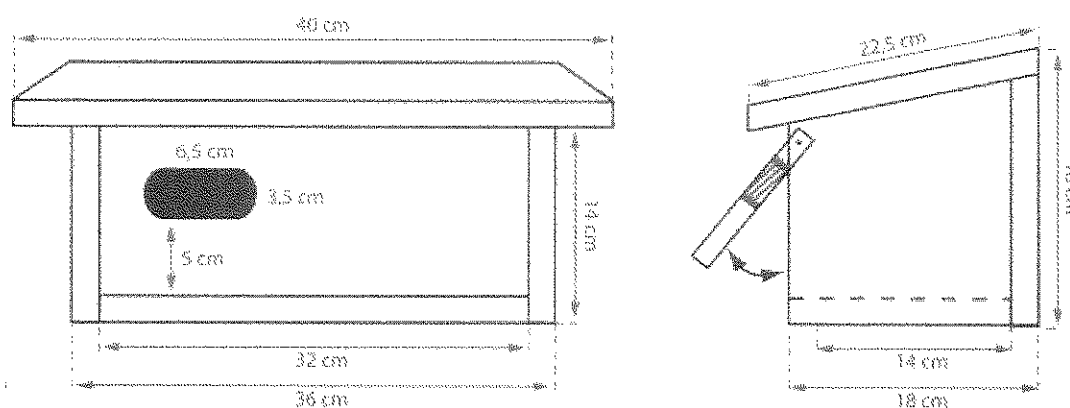
Większość ptaków i nietoperzy w środkowo-wschodniej Europie, przeciętnie rozmnaża się od kwietnia do sierpnia. Dlatego też, istnieje konieczność dostosowania prac docieplenia budynków do okresu lęgowego zwierząt występujących na budynkach. Propozycje harmonogramu prac docieplenia budynków zamieszczono w tabeli 1.

Tab. 1. Harmonogram prac dociepleniowych (zmodyfikowano na podstawie: Wylegała i inni 2009)

Zakres prac	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
wstępna inwentaryzacja stanu budynków oraz określenie potencjalnego występowania ptaków i nietoperzy												
inwentaryzacja ptaków												
inwentaryzacja nietoperzy												
prace dociepleniowe na których stwierdzono nietoperze												
prace dociepleniowe na których nie stwierdzono nietoperze												
prace dociepleniowe na których stwierdzono lęgowe ptaki												

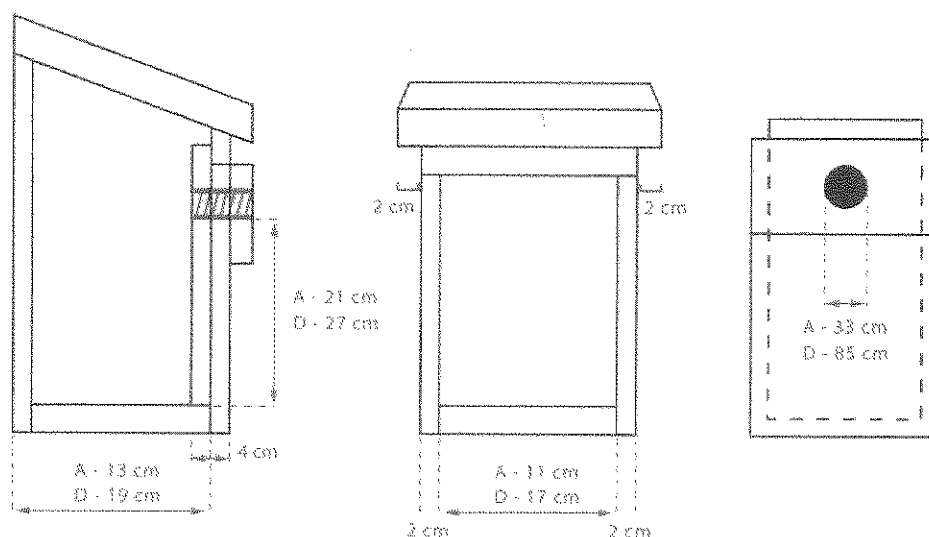
VI. schematy budek i schronień dla nietoperzy

Wymiary budek i schronień muszą charakteryzować się odpowiednimi wymiarami, ustandaryzowanymi średnicami otworów oraz budową zapewniającą łatwe czyszczenie. Przez nieodpowiednie wymiary, budki i schronienie nie będą zasiedlane. Wymiary (ryc. 1, 2, 3, 4, 5, 6) pochodzą z opublikowanych materiałów dotyczących ochrony ptaków i nietoperzy na budynkach (Szokalski, Wojtatowicz 1989; Goławski i inni 2002; Mikusek 2005; Wylegała i inni 2009; Luniak 2010; Kus i inni 2010; Grzeniewski, Kowalski).

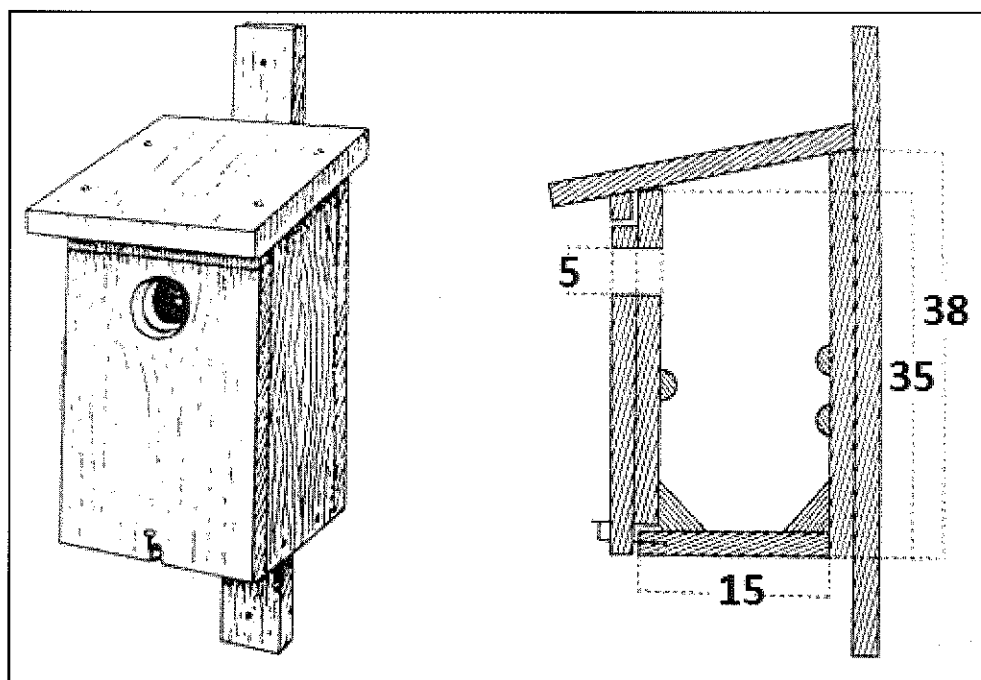
Wymiary skrzynki typu J (dla jerzyków)	
Wysokość z przodu	14 cm
Szerokość wewnątrz	14 cm
Długość wewnątrz	32 cm
Wymiary owalnego wlotu	6,5 x 3,5 cm
Odległość od dolnej krawędzi otworu wlotowego do dna	5 cm

Ryc. 1. Schemat budki dla jerzyka (Grzeniewski, Kowalski)

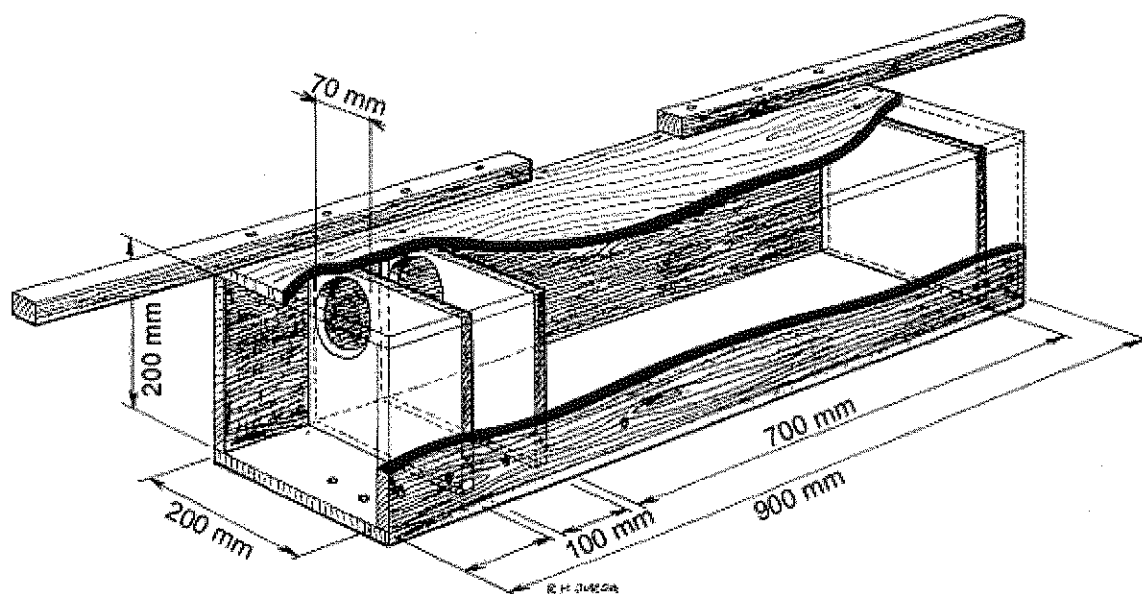

Wymiary skrzynek typu A i D		
Typ skrzynki	A (dla wróbli)	D (dla kawki)
Wewnętrzny wymiar dna	11 x 11 cm	17 x 17 cm
Głębokość od wlotu do dna (od wewnątrz)	21 cm	27 cm
Średnica otworu wlotowego	33 mm	85 mm
Grubość przedniej ścianki (z podwójnej deski)	4 cm	4 cm

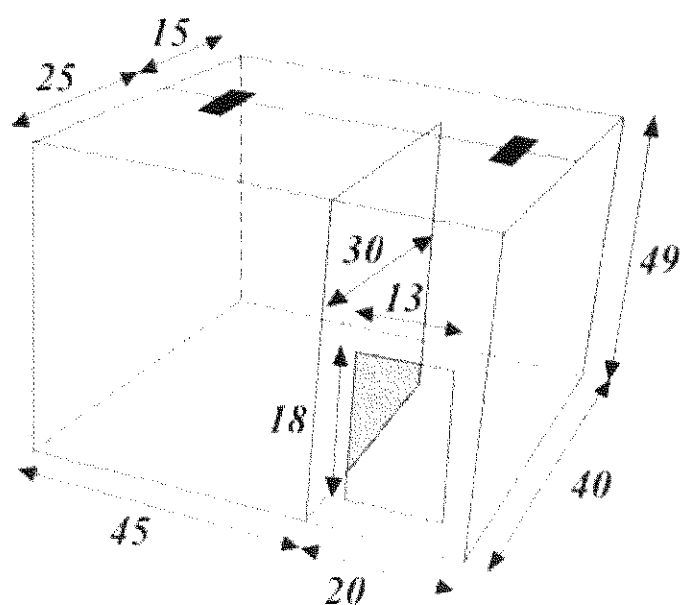
Ryc. 2. Schemat budki dla wróbli i kawki (Grzeniewski, Kowalski)

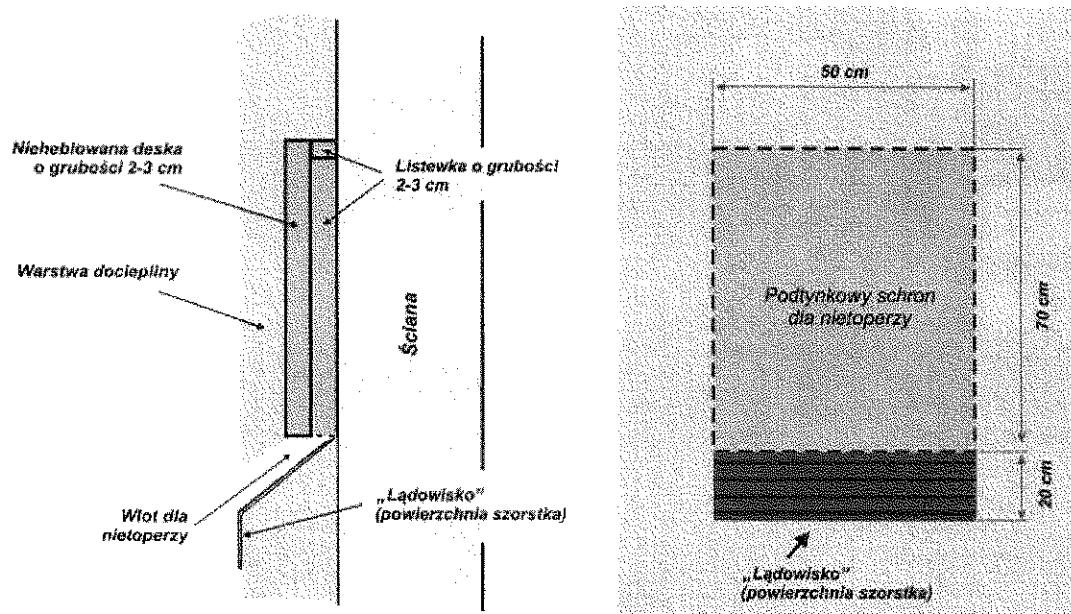
Ryc. 3. Schemat budki dla szpaka (Kus i inni 2010)

Ryc. 4. Schemat budki dla pójdzki (Mikusek 2005)

Ryc. 5. Schemat budki dla pójdzki (Gołwski i inni 2002)

Ryc. 6. Schemat schronienia dla nietoperzy (Wylegała i inni 2009)

VII. Piśmiennictwo

- Goławski A., Kasprzykowski Z., Kowalski M., Kaługa I. 2002. Ochrona płomykówki i nietoperzy w obiektach sakralnych w Polsce. Mazowieckie Towarzystwo ochrony Fauny, Siedlce.
- Grzeniewski M., Kowalski M. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, Siedlce.
- Kus K., Staniaszek M., Szczepaniak P. 2010. Ptaki w budynkach. Remonty i docieplenia w zgodzie z przepisami ochrony przyrody. Stowarzyszenie Ochrony Sów, Bodzentyn.
- Luniak M. 2010. Ptaki w budynkach. Wyd. Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków, Warszawa.
- Mikusek R. (red). 2005. Metody Badań i Ochrony Sów. FWiE, Kraków.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U. nr 237, poz. 1419.
- Szokalski M., Wojtatowicz J. 1989. Ptaki w ogrodzie. PWRiL, Warszawa.
- www.komisjafaunistyczna.pl

- Wylegała P., Dzieciołowski R., Jaros R., Kepel A. 2008. Standardy montowania ukryć dla ptaków i nietoperzy jako element prac dociepleniowych. Polskie Towarzystwo „Salamandra”, Fundacja EcoFundusz, Poznań.
- Wylegała P., Jaros R., Dzieciołowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”, Poznań.